

Ville-Valtteri Satokangas

KORONAVIRUKSEN VAIKUTUKSET JÄÄTELÖKIOSKIYRITTÄJYYTEENI

KORONAVIRUKSEN VAIKUTUKSET JÄÄTELÖKIOSKIYRITTÄJYYTEENI

Ville-Valtteri Satokangas
Opinnäytetyö
Syksy 2023
Tradenomi
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Tradenomi, Terwa-akatemia

Tekijä(t): Ville-Valtteri Satokangas

Opinnäytetyön nimi: Koronaviruksen vaikutukset jäätelökioskiyrittäjyyteeni

Työn ohjaaja(t): Arttu-Pekka Tavia

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2023

Sivumäärä: esim. 33

Opinnäytetyön aiheena oli koronaviruksen vaikutukset jäätelökioskiyrittäjyyteeni. Aiheen valintaan vaikutti oma kiinnostukseni yrittäjyyteen. Yrittäjien määrä on lisääntynyt Suomessa vuosikymmenten kuluessa, eikä koronaviruskaan ole saanut tätä intoa kukistetuksi. Tämä kirjallisuuskatsaus käsittelee laajan koronaviruspandemian vaikutuksia yhdestä näkökulmasta. Tarkoituksena oli tutkia koronaviruksen vaikutuksia jäätelökioskiyrittäjyyteeni Oulun alueella.

Tutkimuksen aineisto käsitti laajan kattauksen aiheeseen liittyvää kirjallisuutta sekä tieteellisiä tutkimuksia. Lisäksi tutkimuksessa käsiteltiin analysoinnin tukena tilastokeskuksen materiaalia sekä jäätelökioskiin liittyviä taloustietoja.

Tutkimus osoitti, että vaikka koronan vaikutukset yleisesti yrittäjyyteen ja talouteen olivat melkein pä katastrofaaliset, jäätelökioskitoimintaan sen negatiiviset vaikutukset eivät yltäneet. Voidaan jopa todeta sillä olleen positiivisia vaikutuksia jäätelönmyyntiin ja sitä kautta taloudelliseen hyötyyn jäätelökioskiyrittäjänä. Syy edellä mainittuun on se, että varsinaiset koronaan liittyvät rajoitukset eivät koskeneet ulkona tapahtuvaa, ulostehtävää myyntiä ja näin ollen kuluttajat pystyivät käyttämään jäätelökioskin palveluita. Ajattelen myös, että koronapandemia oli henkisesti todella raskasta ja pelottavaa aikaa kaikille ja asiointi jäätelökioskilla toi hyvän mielen ja positiivisen asiakaskokemuksen kuluttajille.

Asiasanat: Yrittäjyys, jäätelö, jäätelökioski, SARS-CoV-2 koronavirus, vaikutukset

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in business, Option of Terwa-academy

Author(s): Ville-Valtteri Satokangas
Title of thesis: Effects of coronavirus on my ice cream kiosk business
Supervisor(s): Arttu-Pekka Tavia
Term and year when the thesis was submitted: Fall 2023
Number of pages: 33

The topic of my thesis was the effects of the coronavirus on my ice cream kiosk entrepreneurship. The choice of this topic was influenced by my personal interest in entrepreneurship. The number of entrepreneurs has been increasing in Finland over the decades, and even the coronavirus couldn't dampen this enthusiasm. This literature review examines the impact of the extensive coronavirus pandemic from one perspective. The aim was to investigate the effects of the coronavirus on my ice cream kiosk business in the Oulu area.

The research material included a wide range of relevant literature and scientific studies. In addition, the study utilized statistical data from the Finnish Statistics Bureau and economic information related to ice cream kiosk operations.

The research showed that, although the general effects of the coronavirus on entrepreneurship and the economy were almost catastrophic, its negative effects on ice cream kiosk operations were limited. It can even be stated that it had positive effects on ice cream sales and, consequently, the economic benefit of being an ice cream kiosk entrepreneur. The reason for the above-mentioned is that the actual coronavirus-related restrictions did not apply to outdoor sales, and thus, consumers were able to enjoy the services of the ice cream kiosk. I also believe that the coronavirus pandemic was a mentally challenging and frightening time for everyone, and visiting the ice cream kiosk brought joy and a positive customer experience to consumers.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
1.1	Tutkimuksen esittely	6
1.2	Tutkimuksen tavoite, tutkimuskysymykset ja tutkimusmenetelmä	7
1.3	Tutkimukset rakenne	8
2	SARS-COV-2 KORONAVIRUS	10
2.1	Koronan vaikutukset yrittäjyyteen	11
2.2	Koronan vaikutuksia yrittäjien jaksamiseen ja toimeentuloon:	13
2.3	Koronaviruksen vaikutuksia	14
2.4	Koronarajoitukset	16
3	JÄÄTELÖ	19
3.1	Jäätelön historiaa	19
3.2	Jäätelö osana hyvinvointia	20
4	YRITTÄJYYS	22
4.1	Yrityksen esittely	22
4.2	Yrittäjän tuki korona-aikana	23
5	ANALYYSI	25
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	30
	LÄHTEET	32

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen esittely

Viime vuosina jyllännyt pandemia COVID-19 on vaikuttanut maailmalla kaikkialla. Ehdottomasti eniten se on näkynyt sosiaali- ja terveys alalla, mutta pandemia on tarttunut myös yritysmaailmaan ja koulumaailmaan. Viimeisen vuoden aikana on alkanut näyttää siltä, että olemme pandemian paremmalla puolella. Koronataartuntoja on paljon vähemmän ja koronaan liittyvät rajoitteet vähenevät koko ajan. Hetkeä, mitä elämme, voisi kutsua nyt niin sanotusti normaaliksi. Niin kuin asiat olivat ennen. Ihmiskunnan jatkuvuuden takia on tärkeää reflektoida, miten korona on vaikuttanut meihin ja miettiä, mitä olisimme voineet tehdä toisin pandemian aikana ja mitä taas teimme oikein kriisin keskellä. Lisäksi täytyy miettiä, miten meidän tulisi toimia jatkossa, jotta tällaisia kriisejä voidaan välttää tai miten niihin voidaan varautua.

Tässä opinnäytetyössä en kuitenkaan käy reflektiota läpi maailmankaikkeus linssissäni. Käyn asiaa oman kokemukseni ja keräämäni tietopohjan kautta. Vuonna 2021 aloitin ensimmäisen ison harppauksen yrittäjänä. Aloitin oman yrityksen jäätelökioskiyrittäjänä. Tätä ennen olin ollut jäätelökioskeilla töissä kaksi kautta. Haluan käydä läpi, miten koronan rajoitukset ovat vaikuttaneet minuun ja muihinkin yrittäjiin. Koen asioiden läpikäynnin tärkeänä oppimiskokemuksena itselleni. Tällä hetkellä ajatukseni koronavuosista sulautuvat yhteen, joten laaja kattaus, miten se on vaikuttanut juuri tällaiseen kaupalliseen alaan, tulee olemaan opettavainen minulle ja toivottavasti monelle muullekin.

Yhden pienen oululaisen jäätelökioskin tutkiminen voi kuulostaa hyvin mitättömältä. Kuitenkin samanlaisia jäätelökioskeja sijaitsee useita satoja ympäri Suomea. Siispä tätä työtä voidaan peilata muihinkin kuin minun tapaukseeni. Kun suomen jäätelökioskit lasketaan yhteen, syntyykin jo iso kokonaisuus. Yksi jäätelökioski voi tehdä yhdessä kesässä kymmeniätuhansia liikevaihtoa ja tarjota työpaikan usealle nuorelle. Suomalainen yritys Froneri Finland Oy vuokraa franchising muodossa Pingviini -jäätelökioskeja sekä omistaa Suomen suurimman jäätelötehtaan. Froneri Finland Oy teki viime vuonna liikevaihtoa 92.1 miljoonaa euroa (Finder 2023). Summa asettaa yrityksen suomen mittakaavassa isoimpien yritysten joukkoon. Lisäksi keskiverto suomalainen syö jäätelöä

Kespron tutkimuksen mukaan 13 litraa vuodessa. Koko Euroopassa ei syödä yhtä paljon jäätelöä, kuin Suomessa. Globaalisti Suomi voittaakin jäätelön syönnissä neljännen sijan. Suomi häviää tässä kilpailussa vain Uudelle Seelannille, Yhdysvalloille ja Australialle. (Kespro 2022) Kun kaikki nämä edellä mainitut tekijät laitetaan yhteen, koostuu kioskeista merkittävä osa suomen taloutta kesäkausittain. Jäätelöä myydään suomessa koko maan alueella useissa eri paikoissa, kuten kahviloissa ja ruokaravintoloissa. Tässä opinnäytteessä keskitytään vain jäätelöiden myyntiin, joka tapahtuu jäätelökioskeissa.

1.2 Tutkimuksen tavoite, tutkimuskysymykset ja tutkimusmenetelmä

Tämä opinnäytetyö keskittyy tarkastelemaan koronapandemian vaikutuksia jäätelön myyntiin. On mainittavaa, että työn aiheita voidaan liittää myös kioskitoimintaan yleisellä tasolla. Työ rajoittuu yhden Pingviini jäätelökioskin liiketoiminnan taloudelliseen suoritukseen. Elintarvike ja ravintola-ala koki koronan aikana paljon rajoituksia, jotka vaikuttivat useasti liiketoimintaan negatiivisesti. Esimerkiksi ravintolat menettivät kolme miljardia myyntiä (Hertsu 2023). Koronapandemian vaikutus alaan on hyvin mielenkiintoinen ja opettavainen ilmiö. Monet yritykset ovat joutuneet muuttamaan toimintatapojaan selviytyäkseen koronan muokkaamassa maailmassa.

Kuten aiemmassa luvussa mainitsin, jäätelöala on iso osa suomalaista yrityskenttää. Pingviinin tarina alkoi jo vuonna 1935 ja se on yksiä Suomen tunnetuimpia tuotemerkkejä (Pingviini 2023). Jäätelökioskit eivät myöskään ole jääneet pandemian vaikutuksen ulkopuolelle. Tässä tutkimuksessa liityn mukaan keskusteluun, mitä koronan aikana olisi voitu tehdä toisin ja miten pitää toimia jatkossa, kun välttämättä kohtaamme uuden koronan tapaisen uhan. Tutkimukseni kaksi osaa eli teoreettinen viitekehys ja analyysi, pyrkivät vastaamaan seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- a) Miten korona pandemia on vaikuttanut Hiukkavaaran Pingviini jäätelökioskin liiketoiminnan taloudelliseen suoritukseen. Miten viranomaisten asettamat rajoitukset ja mediassa käyty keskustelu ovat vaikuttaneet ihmisten ostokäyttäytymiseen.
- b) Mitkä tekijät aiheuttivat mahdollisen muutoksen liiketoiminnassa.

Tutkimuksessani käytetään tutkimusmenetelmänä kirjallisuuskatsausta. Määriteltyjen tutkimuskysymysten vastausten saamiseen käytän lähteinä tutkimuskirjallisuutta, sekä muita relevantteja lähteitä. Aineistojen valinnassa minua auttoi lähdekritiikki, johon olen käyttänyt apuna Oulun ammattikorkeakoulun asettamia säädöksiä.

Tarkastelen kyseisiä aiheita tutkimuksessa näillä keinoilla:

- a) Muodostan teoreettisen viitekehityksen koronapandemian vaikutuksesta käyttämällä siihen liittyvää kirjallisuutta. Keskeisenä käsitteenä on myös yrittäjyys, joten tulen käymään läpi isojen ja pienten yritysten eroja kirjallisuuden avulla ja pohtimaan, mikä määrittää yrittäjän ja mihin Pingviiniyrittäjä mahtuu tässä kaikessa. Käytössäni on myös dataa oman jäätelökioskin myynnistä, liikevaihdosta ja tilikauden tuloksesta.
- b) Tarkastelen mitkä ulkopuoliset tekijät, kuten viranomaisten asettamat rajoitteet ovat pakottaneet muutokseen jäätelösesongin aikana. Selvitän, kuinka muutokset ovat vaikuttaneet liiketoimintaan.

1.3 Tutkimukset rakenne

Kirjallisuuskatsauksen normaaliin tapaan ensimmäisessä luvussa johdatetaan lukija aiheen piiriin ja esitellään itse aihe, tutkimuksen tavoite ja tutkimusmenetelmät. Ensimmäisessä luvussa kerrotaan, miten tieto on hankittu ja miten lähdekritiikki on vaikuttanut tiedon hankintaan.

Tutkimuksen toisessa, kolmannessa ja neljännessä luvussa esittelen ilmiön keskeiset käsitteet, eli koronaviruspandemia jäätelö ja yrittäjyys. Luvuissa annetaan syvälinen katsaus tietoperustaan ja tarkastellaan aihetta lähteitä ja omaa tekstiäni käyttäen. Näissä luvuissa käydään läpi myös valitun ilmiön tarkempi kuvaus erilaisia lähteitä käyttäen.

Luvussa viisi otetaan teoreettinen tietoperusta käytäntöön ja analysoidaan ilmiötä. Tarkastelen mitkä ovat ilmiön syyt ja seuraukset. Luvussa kuusi luon omat johtopäätökset ja tulokset aiheeseen.

Samassa luvussa teen myös oman pohdinnan aiheelle ja annan ehdotukseni jatkotutkimuksia varten.

2 SARS-COV-2 KORONAVIRUS

Koronavirukset ovat suuri joukko viruksia, joita on todettu sekä ihmisillä että eläimillä (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023). Ne ovat ryhmä yleisiä viruksia, jotka aiheuttavat ihmisille yleensä lievän hengitystietulehduksen. Vuoden 2019 joulukuussa alkoi Wuhanissa Kiinassa epidemia, jonka aiheuttaja oli ihmiselle uusi koronavirus. Sen aiheuttama tauti on viralliselta nimeltään COVID-19. Taudinaiheuttajavirus on nimetty SARS-CoV-2-virukseksi. COVID-19 on levinnyt maailmanlaajuisesti ja vuonna 2020 Maailman terveysjärjestö WHO julistikin koronavirusepidemian pandemiaksi. (Anttila, Veli-Jukka 2023.)

SARS-CoV-2 koronavirus aiheuttaa hengitystieinfektioita, joiden itämisaika tartunnasta oireiden tai jatkotartuttavuuden alkuun vaihtelee 1–14 vuorokauteen (Anttila, Veli-Jukka 2023). Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisun mukaan koronavirus tarttuu pisaratartuntana sairastuneen henkilön yskiessä tai aivastaessa sekä ilmvälitteisesti ja kosketuksen kautta (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023). Pienellä osalla tartunnan saaneista voi olla vakava, sairaalahoitoon johtava infektio. Varmistettuihin koronavirusinfektioihin on Suomessa kuollut noin 0.4 % sairastuneista (THL 2023). Maailmanlaajuisesti kuolleisuus on ollut epidemian alusta 0.9 % (WHO 2023). Infektioon menehtyneillä on usein ollut elimistön puolustuskykyä heikentäviä perussairauksia sekä he ovat olleet ikääntyneitä. Rokotukset ovat vähentäneet jonkin verran tartuntoja ja selvästi vähentäneet vakavan taudin ja sairaalaan joutumisen riskiä. Suomessa miesten kuolleisuus on hieman naisten kuolleisuutta suurempi. (Anttila, Veli-Jukka 2023.) Rokote on paras suoja koronavirusta vastaan. Vaikka suoja tartuntaa vastaan on kohtalainen ja lyhytkestoinen, rokote ehkäisee tehokkaasti vakavaa koronatauti. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023.)

Pandemian aikana koronaviruksen perimässä on tapahtunut muutoksia, jotka ovat vaikuttaneet infektion leviämisenopeuteen tai taudinkuvaan. Tällaisia muutoksia kutsutaan varianteiksi. Varianttivirusen aiheuttama infektio näyttää samanlaiselta kuin alkuperäisenkin viruksen aiheuttama, mutta tarttuu herkemmin ja nopeammin henkilöstä toiseen. Kesäkuun lopussa 2023 viranomaiset päättivät, että Covid-19 infektio ei ole enää yleisvaarallinen tartuntatauti vaan niin sanottu valvottava tartuntatauti.

Oireet muistuttavat alkuvaiheessa minkä tahansa virusinfektion oireita. Niitä voivat olla muun muassa kuume, yskä, hengenahdistus, lihaskivut ja väsymys. Lapsille ilmenevät oireet ovat yleensä lievempiä. Taudin yhteydessä on kuvattu myös maku- ja hajuaistin häiriöitä. Pelkästään oireiden perusteella ei voi päätellä, onko hengitystietulehduksen aiheuttaja koronavirus vai joku muu virus tai bakteeri. Mikäli henkilöllä on koronavirukseen liittyviä oireita ja testin tekemiseen on lääketieteelliset perusteet, voidaan koronatestejä tehdä terveydenhuollossa. (Anttila, Veli-Jukka 2023.) Nyttemmin varsinaisesta testauksesta on luovuttu ohjeistusten muututtua. Tällä hetkellä ihmiset tekevät oireiden niin vaatiessa omatoimisesti niin sanottuja kotitestejä. Anttilan mukaan ohjeistukset muuttuvat aika ajoin epidemiatilanteen mukaan. Myös aiemmin tehdystä koronavirusinfektion jäljitystyöstä on pääosin luovuttu. (Anttila, Veli-Jukka 2023.)

Omaehtoinen kontaktien välttäminen sairaana ja kotitestaus omaehtoisten päätösten tukena ovat keinoja, joilla hidastetaan epidemian leviämistä ja vähennetään terveydenhuollon kuormittumista. Onneksi kuitenkin lähes aina koronavirusinfektio hoituu levolla, kuumetta alentavilla lääkkeillä ja huolehtimalla ravitsemuksesta. Koska Covid-19 infektio ei enää ole yleisvaarallinen tartuntatauti, viranomaiset eivät voi enää määrätä potilasta eristykseen tai karanteeniin. Tartuntatautipäivärahaa ei myöskään enää makseta, vaan töihin voi palata, kun oireet ovat selvästi vähentyneet ja kuume on poissa. (Anttila, Veli-Jukka 2023.) Tartuntatautilain 7 §:n mukaan THL toimii tartuntatautien torjunnan kansallisena asiantuntijalaitoksena ja antaa väestölle ohjeita tartunnan välttämiseksi ja taudin leviämisen ehkäisemiseksi. THL:n antamat ohjeet ovat suosituksia eikä niiden noudattamiseen ole juridista velvollisuutta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023.)

2.1 Koronan vaikutukset yrittäjyyteen

Koronapandemia on ravistellut maailmaa tavalla, jota ei ole koettu sitten espanjantaudiksi kutsutun vuosien 1918–1920 influenssan (Vuento 2022). Koronakriisi muutti myös työelämää. Joka viides palkansaajista pitää muutoksia pääosin kielteisinä, useampi kuin joka kymmenes lähinnä myönteisinä. Osalla etätyö on helpottanut esimerkiksi työn ja perhe-elämän yhteensovittamista, toiset kokevat kriisiajan lähityön esimerkiksi terveydenhuollossa raskaana. Puolet palkansaajista katsoo, että koronakriisin tuomat muutokset työelämään ovat yhtä lailla positiivisia kuin negatiivisia tai ne ovat muuten neutraaleja. (Sutela, Pärämänen 2021.) Yllättävää on se, että maailmanlaajuinen epidemia pääsi yllättämään meidät (Vuento 2022,11). Pandemian vastaisessa taistelussa muilla kuin

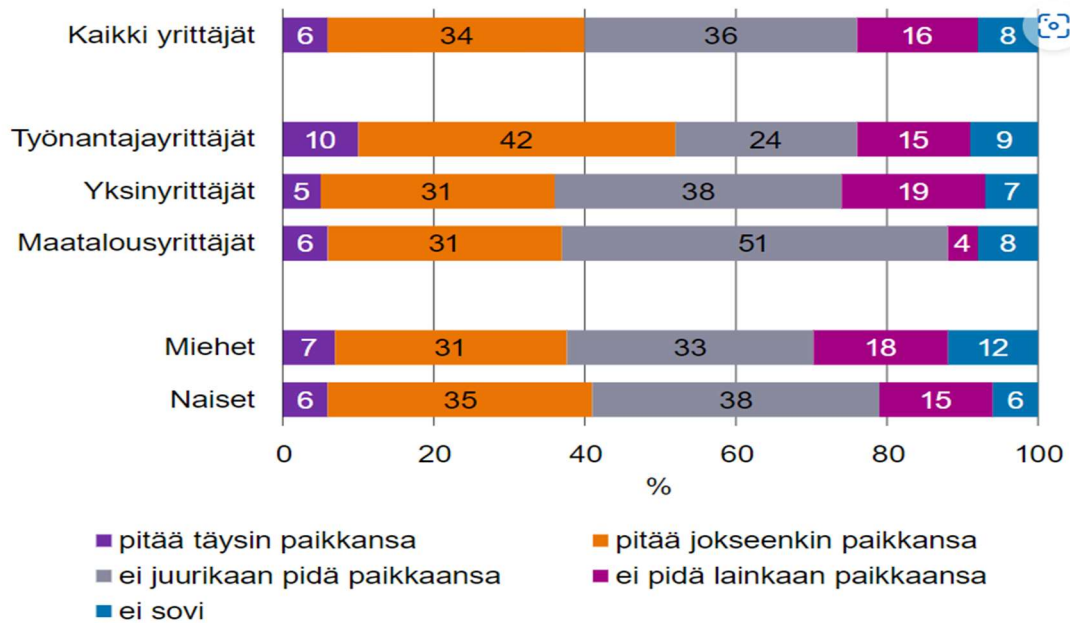
lääkkeellisillä keinoilla on ollut suuri merkitys; rokotteet tulivat kuvaan varsin myöhään, ja alussa kokeilluista lääkkeistä ei ollut apua pandemian pysäyttämiseen. Karanteenit, eristykset, tartuntaketjujen jäljitys ja suojavaarusteet ovat hillinneet pandemiaa, mutta ne eivät ole tukahduttaneet sitä. (Vuento 2022,5,11.) Myös me yrittäjät omalta osaltamme pyrimme hillitsemään pandemian leviämistä. Jäätelökioskiyrittäjyyden aikana noudatimme tarkasti ajantasaisia koronaohjeistuksia sekä opastimme asiakkaita esimerkiksi hyvään käsihygieniaan.

Korona-aika on vaikeuttanut sekä yrittäjien toimeentuloa että jaksamista. Kevään 2020 sulkutila toi monelle yrittäjälle kuitenkin pakollisen, mutta tarpeellisen hengähdystauon, joka pandemian pitkeytyessä muuttui epävarmuuden kokemukseksi. (Pärnänen 2022.) Sulkutilalla (engl. lockdown) eli ihmisten liikkumisen rajoituksilla olikin vuonna 2020 lamauttava vaikutus talouteen, jolloin monien tuotteiden kysyntä heikkeni. Pandemian alussa epävarmuus ja paniikki lamauttivat suuren osan taloudellisesta toiminnasta. (Vuento 2022,13,199.) Korona-aikaa leimasi ennakoimattomuus ja epävarmuus tulevastakin. Aiemmistä kriiseistä poiketen koronakriisin yhteydessä on kiinnitetty erityistä huomiota yrittäjien tilanteeseen. Kriisin hoitoon liittyneet rajoitukset ovat estäneet tiettyjen elinkeinojen normaalin harjoittamisen, ja niinpä taloudellisen tuen osoittamista rajoitusten piiriin joutuneille yrityksille on pidetty myös oikeana. Yrittäjät, yrittäjien selviytyminen ja eri tukien järjestäminen ovat olleet kriisissä paljon esillä julkisessa keskustelussa. (Pärnänen 2022.) Sutela ja Pärnänen 2021 toteavat, että suomalainen työelämä on muuttumassa koronakriisin myötä monelta osin pysyvästi (Sutela, Pärnänen 2021).

Sutelan ja Pärnäsen (2021) mukaan myönteisinä piirteinä korona-ajasta nousevat esiin muun muassa sairastelun väheneminen, yöunien pidentyminen ja arjen rauhoittuminen. Positiivisia vaikutuksia on koettu keskimääräistä useammin niillä työpaikoilla, joilla taloudellinen tilanne on parantunut koronakriisin aikana. Kolikon kääntöpuoli on, että lomautuksia, irtisanomisia tai työttömyyttä kokeneille palkansaajille on jäänyt keskimääräistä useammin kielteisiä kokemuksia muutoksista. (Sutela, Pärnänen 2021.) Koska koronatilanne aaltoili paremmasta vaikeampaan ja sitä mukaan myös viranomaismääräykset muuttuivat, korona-aika oli epävarmaa. Korona-aika on siis lisännyt yrittäjien taloudellisia huolia. Vaikka yrittäjillä onkin ollut vaikeuksia oman jaksamisensa kanssa, työn imu oli keväällä 2021 edelleen vahvaa ja yrittäjät kokivat edelleen palkansaajia useammin innostusta työstään. (Pärnänen 2022.)

2.2 Koronan vaikutuksia yrittäjien jaksamiseen ja toimeentuloon:

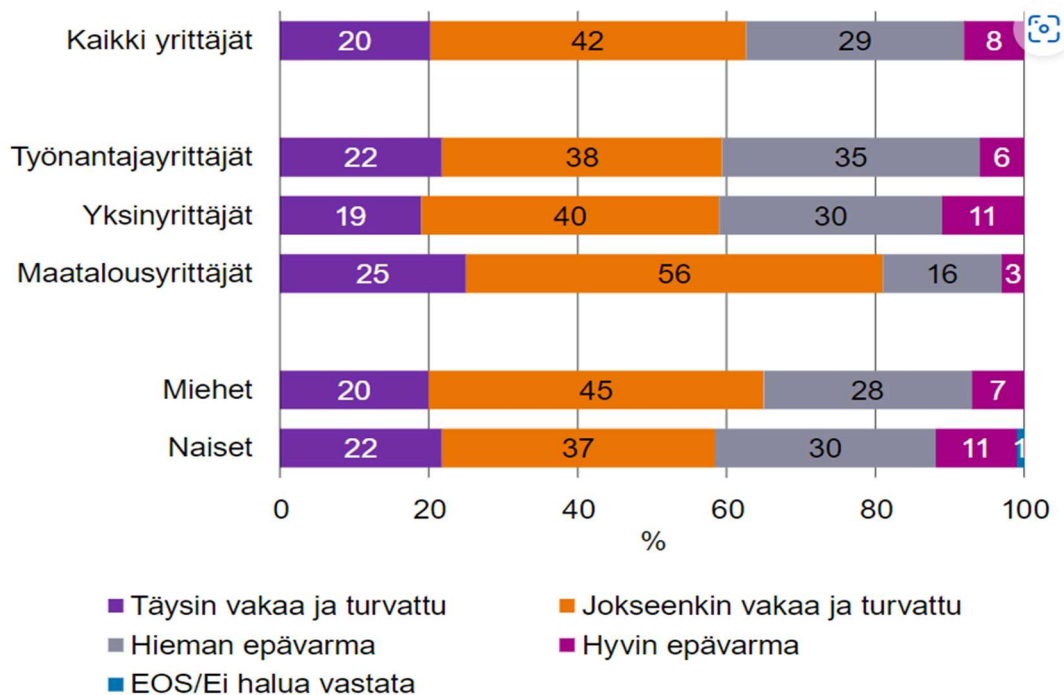
KUVIO 1. ”MINULLA ON USEIN VAIKEUKSIA JAKSAA TYÖSSÄNI”
YRITTÄJÄTYYPIN JA SUKUPUOLEN MUKAAN, %

Lähde: Koronakriisin vaikutukset työelämään 2021

(Pärnänen, Anna 2022)

KUVIO 4. TALOUDELLINEN TILANNE YRITTÄJÄNÄ SUKUPUOLEN JA YRITTÄJÄTYYPIN MUKAAN, %

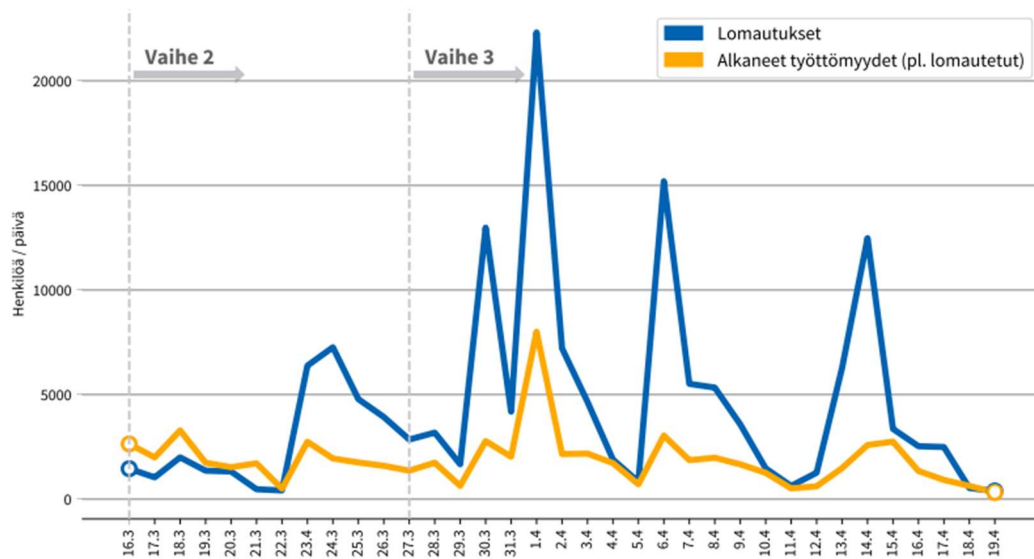
Lähde: Koronakriisin vaikutukset työelämään 2021

(Pärnänen, Anna 2022)

2.3 Koronaviruksen vaikutuksia

Rissanen ja kumppanit arvioivat tutkimuksessaan koronavirusepidemian ja siihen liittyvien rajoitustoimien vaikutuksia väestön palvelujen tarpeeseen, palvelujärjestelmään, väestön mielialaan ja taloudelliseen kehitykseen. Vaikutusarvion tarkoituksena oli nostaa esiin yhteiskunnassa, väestön palvelutarpeissa ja palvelujärjestelmässä havaittuja muutoksia. Arviot pohjautuivat THL:n asiantuntijoiden analyysiin, palvelujen järjestäjien ja tuottajien tiedotteisiin, eri asiantuntijaverkostoissa esiin nousseisiin havaintoihin, THL:n ja Kelan rekisteriaineistoihin sekä muutamiin muihin kansallisiin tietolähteisiin. Maailmanlaajuisella pandemialla oli useita vaikutuksia Suomen kaltaiseen avoimeen talouteen. On selvää, että pandemia aiheutti lyhytaikaisesti työkyvyttömyyden osalla väestöstä. Väestön mielialaa käsittelevissä tiedoissa tuli esille kielteisiä tunteita, kuten pelkoa ja surua, mutta myös myönteisiä pidettyjä tunteita, kuten kiinnostusta ja myötätuntoa. Epidemian ja rajoitustoimien pitkittymisellä oli merkittäviä vaikutuksia väestön palvelutarpeisiin ja palvelujärjestelmän toimintaan. (Rissanen ym. 2020, 10.)

Koronapandemiaan liittyvien tukiohjelmien vaikuttavuutta olisi hyvä arvioida tavallisempien liiketaloudellisten mittareiden lisäksi myös työsuhteiden näkökulmasta: kykenivätkö erinäisiä tukia saaneet yritykset pitämään muita paremmin kiinni työntekijöistään pandemian aikana? (Raikamo, Veistämö 2023.) Epidemian kuluessa tiedostettiin, että toimeentulovaikkeudet ja sen myötä toimeentulotuen tarve tulisivat lisääntymään, erityisesti, kun työttömien ja lomautettujen määrä alkaa kasvaan. Jonkinlaisesta varautumisesta kertoo STM:n suositus, jonka mukaan hakemusten käsittelyyn tuli turvata riittävät voimavarat, henkilökohtaisen asioinnin tuli olla mahdollista ja kuntien ja Kelan tuli tehdä yhteistyötä. Kela ilmoittikin varautuvansa ruuhkaan etuuksien käsittelyssä ja kertoi käsittelyn ja maksujen turvaamisen olevan ensisijaista. (Rissanen ym. 2020, 35.) Työpaikan menettäminen on luonnollisesti aina tragedia myös työntekijälle itselleen. Tilapäinenkin työttömyys johtaa tulonmenetyksiin ja pitkittyessään työttömyys voi johtaa syvenevään ja vaikeasti korjattavaan osaamisen rapautumiseen, minkä vaikutukset näkyvät ennen pitkää myös kansantalouden tasolla. (Raikamo, Veistämö 2023.)

Kuvio 5. Alkaneiden lomautus- ja työttömyysjaksojen lukumäärät 16.3.–19.4.2020, hlö. Lähde: TEM.

(Kuva: Rissanen ym. 2020,35)

Suuren väestöosan elinolot ja palvelutarpeet muuttuivat nopeasti. Työllisyystilanne huonontui jyrkästi lähinnä lomautusten vuoksi, mutta myös työttömyys lisääntyi. Työttömyyden pelättiin kasvavan epidemiatilanteen pitkittyessä ja yritysten joutuessa yhä suurempiin vaikeuksiin. Tämän vuoksi

kotitalouksien toimeentulovaikkeudet kasvoivat. Epidemia vaikutti palvelujen toteuttamiseen kauttaaltaan. (Rissanen ym. 2020, 3, 11.) Merkittävimpiä pandemia-ajan yritystukia saaneilla yrityksillä oli muita suurempia vaikeuksia pitää kiinni työntekijöistään. Tulorekisterin palkansaaja-aineiston yhdistäminen yritystukitilaston yritysaineistoon mahdollistaa tukiohjelmien ja työpaikkojen säilyvyyden välisen yhteyden tarkastelun. Pandemian kaltaisessa poikkeustilanteessa yritystukiohjelmien yleisenä tavoitteena voi olettaa olleen auttaa muutoin terveellä pohjalla olevan liiketoiminnan rakenteiden säilyttämisessä tilapäisen häiriötilanteen yli. Henkilöstö on elimellinen osa mitä tahansa yritystä ja työntekijöiden säilyttäminen on olennaista yritystoiminnan jatkuvuuden kannalta. Monissa tehtävissä keskeisen hiljaisen tiedon kertyminen vie vuosia ja sen siirtäminen henkilöltä toiselle on parhaassakin tapauksessa haastavaa. (Raikamo, Veistämö 2023.)

2.4 Koronarajoitukset

Tässä kappaleessa käsitellään viranomaisten asettamia rajoituksia koronapandemian aikana sekä tartuntalain säädäntöjä ja Valtioneuvoston ja Aluehallintoviraston julkaisuja.

Viranomaisten ovat noudattaneet rajoitusten asettamisessa tartuntatautilakia. Lain tarkoituksena on ehkäistä tartuntatauteja ja niiden leviämistä sekä niistä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja. (Tartuntatautilaki 1227/2016, 1:1 §.) Lisäksi kuntia velvoitetaan toimimaan tartuntatautilain mukaisesti: kunnan velvollisuutena on järjestää alueellaan laissa tarkoitettu tartuntatautien vastustamistyö osana kansanterveystyötä siten, kuin kansanterveyslaissa (66/1972), terveydenhuolto-laissa ja tartuntatautilaissa säädetään. Tartuntatautien vastustamistyöhön kuuluu tartuntalaissa tartuntatautien ehkäisy, varhaistoteaminen ja seuranta epidemian selvittämiseksi tai torjumiseksi tarvittavat toimenpiteet. Vastustamistyöhön kuuluu myös tartuntatautiin sairastuneen tai sairastuneeksi epäillyn tutkimus, hoito ja lääkinnällinen kuntoutus sekä hoitoon liittyvien infektioiden torjunta. (Tartuntatautilaki 1227/2016, 2:9 §.)

Vuonna 2021 väestön rokotuskattavuuden ja -suojan kasvattaminen oli olennaista. Hallitus korosti kolmansien rokotusten merkitystä ja niiden antamisen vauhdittamista kunnissa. Edelleen oli tärkeää, että myös ensimmäinen ja toinen rokote otetaan, sillä Suomessa oli lähes 600 000 täysin rokottamatonta aikuista. Hallitus suositteli viranomaisia arvioimaan ja sen mukaisesti ottamaan laajasti ja täysimääräisesti käyttöön tartuntatautilain mukaisia pandemiantorjunnan keinoja. Lisäksi hallitus linjasi, että nopealla aikataululla valmistellaan tartuntatautilain 58 i § mukainen valtioneuvoston asetus koronapassin määräaikaisesta käytön rajoittamisesta. (Valtioneuvosto 2021.)

Koronapassin käytön rajoitukset koskivat leviämisalueiden kohtalaisen ja korkean riskin tilaisuuksia ja tiloja. Korkean riskin tilaisuuksia ja tiloja olivat esimerkiksi baarit, karaokeravintolat, yökerhot sekä massatilaisuudet, joissa istumapaikkoja ei ole määritetty. Kohtalaisen riskin tiloja ja tilaisuuksia ovat esimerkiksi yli 10 henkilön kuorolaulutilaisuudet, ulkona olevat katsomot, joissa istumapaikkoja ei ole määritetty sekä messut, joissa ei ole erityisjärjestelyjä kontaktien välttämiseksi. Matalan riskin tilaisuuksissa koronapassin käyttöä jatkettiin edelleen. (Valtioneuvosto 2021.)

Yleisiin tilaisuuksiin ja yleisiin kokouksiin tuli lisää Aluehallintoviraston määrittämiä tilapäisiä rajoituksia. Rajoitukset koskivat tilaisuuksia ja kokouksia, joihin osallistui sisätiloissa enintään 25 henkilöä ja alueellisesti rajatuissa ulkotiloissa enintään 50 henkilöä. Tämä edellytti, että asiakkaiden ja toimintaan osallistuvien sekä seurueiden oli tosiasiallisesti mahdollista välttää lähikontakti toisiinsa ja turvallisuus voitiin varmistaa noudattaen opetus- ja kulttuuriministeriön ja Terveystieteiden tutkimuskeskuksen antamaa ohjetta. Lähikontaktilla tarkoitettiin tässä määräyksessä ihmisten oleskelua samassa sisätilassa alle kahden metrin etäisyydellä toisistaan yli 15 minuutin ajan tai fyysistä kontaktia toisiinsa ja ulkotilassa fyysistä kontaktia toisiinsa. (Aluehallintovirasto 2021.) Ravitsemusliiketoiminnassa koronapassin käyttöä rajattiin niin, että anniskelu päättyi iltayhdeksältä ja aukiolo kymmeneltä. Anniskeluravintoloiden anniskelu päättyi viideltä illalla ja aukiolo kuudelta. Ruokaravintoloissa anniskelu päättyi iltaviideltä ja aukiolo sallittiin koronapassilla kello 18–20 välillä. Asiakaspai-koista sai olla käytössä anniskeluravintoissa maksimissaan 50 % ja ruokaravintoloissa 75 % normaalista asiakaspai- kammäärästä. Ravintoloilla oli oikeus edellyttää koronapassin käyttöä koko aukioloajan ajan koko maassa. (Valtioneuvosto 2021.)

Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opetuksen, vapaan sivistystyön, aikuisten perusopetuksen ja aikuisten taiteen perusopetuksen järjestämisessä siirryttiin etäopetukseen 16.1.2022. Suositusta ei kuitenkaan koskenut välttämättömyys lähiopetusta. Etäopetussuositus ei koskenut perusopetusta, ammatillista koulutusta eikä lukiokoulutusta.

Hallituksen linjauksen mukaan sisärajavahtovirasto otettiin uudelleen käyttöön Suomen rajoilla. Uuden koronavirusmuunnoksen nopean leviämisen vuoksi tartuntatautilain mukaiset korvaavat toimenpiteet eivät yksin riittäneet turvaamaan terveydenhuollon kantokykyä. Valtioneuvosto tekikin istun- nossaan päätöksen uusista rajoituksista.

Sisärajavaalvonta palautettiin kattavasti Suomen ja kaikkien Schengen-maiden väliseen liikenteeseen. Suomeen saapuvilta vaadittiin todistus täydestä rokotussarjasta tai alle kuusi kuukautta sitten sairastetusta covid-19-taudista sekä todistus alle 48 tuntia vanhasta negatiivisesta Covid-19-testituloksesta. Negatiivista testitulosta ei edellytetty Suomen kansalaisilta, Suomessa pysyvästi asuvilta ulkomaalaisilta, eikä henkilöiltä, joiden maahantulon perusteena oli välttämätön syy kuten pakottavat perheasiat tai muut pakottavat henkilökohtaiset syyt. Kaikkia matkustajia koskivat kuitenkin tartuntatautilain mukaiset vaatimukset todistusten esittämisestä ja aluehallintoviranomaisten tekemät päätökset pakollisista terveystarkastuksista.

Suomen ja Ruotsin sekä Suomen ja Norjan välisen maarajan rajayhteisöjen asukkaat sekä henkilöt Norrtäljen kunnan ja Ahvenanmaan välisessä liikenteessä pystyivät korvata vaatimuksen todistuksella hyväksyttävästä covid-19-rokotussarjasta, alle kuusi kuukautta sitten sairastetusta covid-19-taudista tai todistuksella negatiivisesta covid-19-testistä, joka oli tehty enintään seitsemän vuorokautta ennen Suomeen saapumista.

Hallitus varautui suorien ja välttämättömien rajoitustoimista aiheutuvien kustannusten korvaamiseen tilanteen edellyttämällä tavalla. Jatkovalmistelussa linjattiin pikaisesti korvausten toteuttamistavasta erityisesti yritysten kustannustukilainsäädännön eli sulkemiskorvaus, rajattu kustannustuki, työttömyysturvan sekä tapahtumien peruuntumisen osalta. Lisäksi koronatilanteesta johtuvien suorien kustannusten korvaamista viranomaisille jatkettiin täysimääräisesti. Hallitus linjasi myös koronaministerityöryhmän perustamisesta. Valtioneuvosto asetti ministerityöryhmän, jonka tehtävänä on koronatoimenpiteiden poikkihallinnollinen yhteensovittaminen ja tiedonvaihdon varmistaminen.

3 JÄÄTELÖ

3.1 Jäätelön historiaa

Jäätelön historia on samalla suurmiesten historiaa. Muinaiset hallitsijat ja sotasankarit pitivät huolen siitä, että saivat aina syödäkseen parhaimpia herkuja ja jäätelö kuului itseoikeutettuna osana heidän notkuviin päivällispöytiinsä. Valmistusohje oli tullut heille kaukaisesta Kiinasta, jossa on keksitty monia muitakin mullistavia asioita. Kiinalaiset valmistivat jo tuhansia vuosia sitten mehu-jään kaltaista herkkua esilaisista hedelmämehuista, hunajasta, lumesta ja jäästä. Näin kertoi tuntemattomaksi jäänyt kreikkalainen kirjailija vuonna 400 eKr., jolloin suomalaiset elivät vasta pronssikautta. Sata vuotta myöhemmin vaikutti ensimmäinen tunnettu jäätelönystävä, Aleksanteri Suuri. Hän oli paitsi suuri sotasankari, myös suuri herkkusuu: hän halusi ehdottomasti nauttia lempiruokaansa jäätelöä myös vallitusrekillään sodan tiimellyksessä. Hänen orjansa kuljettivat valtavia määriä lunta ja jäätä vuoristosta, ja ahkerat kokit valmistivat sitten isännälleen ja tämän seurueelle ”lumijuomia” nektareista, hedelmäsoseista ja hunajasta. Myös Keisari Nero rakasti jäätelöä. Vuodelta 62 jKr. on säilynyt kirjoituksia hänen jäätelöinnostuksestaan ja siitä, kuinka orjajoukkioitotuivat kiipeämään Apenniineille hakemaan lunta ja jäätä, silloisen jäätelön raaka-aineita. Vuorilta tuotu lumi ja jää varastoitiin syviin kaivoihin ja käytettiin sitten jäätelön valmistamiseen. Antiikin Roomassa tavallisetkin kansalaiset saattoivat ostaa kesäisin virkistäviä jääjuomia silloisista jäätelöbaareista. (Haimila, Laitinen & Lundell1989, 51.)

Varsinainen jäätelön läpimurto tapahtui Euroopassa vasta 2100-luvulla, jolloin seikkailija ja löytöretkeilijä Marco Polo palasi Venetsiaan Kiinan matkaltaan. Hän oli matkallaan ihastunut erikoiseen, jäädytetystä maidosta ja hedelmämehuista valmistettuun jälkiruokaan ja pyytänyt sen valmistusohjeen kiinalaisilta isänniltään. Uusi erikoinen ruoka herätti suurta ihastusta, ja sen valmistusohje levisi nopeasti ympäri Italiaa. Ylhäisten kokit kehittivät ohjetta vuosien varrella edelleen ja kilpailivat keskenään siitä, kuka onnistuisi luomaan kaikkein herkullisimman jäätelön. (Haimila, Laitinen & Lundell1989, 51.) Näiden hovikokkien välityksellä jäätelöohjeet levisivät myös muiden maiden kunnikaallisiin keittiöihin ja vähitellen jäätelöstä tuli koko Euroopan yläluokan herku. Tavallinen kansa pääsi nauttimaan jäätelöstä vuonna 1660, kun italialainen jäätelömestari Coltelli perusti Pa-

riisiin ensimmäisen jäätelökahvilan Café Procopén. Pariisilaiset ihastelivat uutuutta ja istuivat mielellään jäätelökahvilassa nauttimassa mehujäätä ja kermajäätelöä. Kahviloita perustettiin muutamassa vuodessa niin paljon, että niiden oli etujensa suojelemiseksi järjestäydyttävä. Pariisilaiset sanoivat rakkaasta jäätelöstään: ”Voi kuinka hyvää! Mikä vahinko, ettei se ole syntiä.” (Haimila, Laitinen & Lundell 1989, 51, 52.)

Jäätelön valmistustaito siirtyi uudisasukkaiden mukana myös Amerikkaan. Jäätelöä syötiin yhä enemmän, ja vuonna 1851 perustettiin Baltimoreen maailman ensimmäinen jäätelötehdas. Samalla alkoi jäätelön tukkumyynti ja jäätelöstä tuli yhä jokapäiväisempi jälkiruoka ja välipala. Amerikkalaiset alkoivat myös kehittää uusia jäätelötuotteita, ja niin keksittiin muun muassa eskimopuikko, jäätelösooda ja pirtelö. Ensimmäiset jäätelötötteröt myytiin St. Louisin maailmanäytelyssä vuonna 1904. (Haimila, Laitinen & Lundell 1989, 53.) Jäätelönvalmistustaito palasi Atlantin yli takaisin Eurooppaan teknisesti hyvin kehittyneenä. Edelläkävijämaana oli Tanska, jossa teollinen jäätelönvalmistus alkoi jo vuonna 1914. Suomessa jäätelönvalmistus sai alkunsa vasta 1930-luvun puolivälissä. Jäätelöä oltiin kuitenkin valmistettu jo aiemmin kotiteollisuutena ja sana jäätelö löytyy Elias Lönnrotin 1850-luvun puolivälin sanakirjasta. Jäätelöä valmistivat ja tarjoilivat hienoisimmat kahvilat. Alun perin jäätelön valmistusohje tuli Suomeen luultavasti Venäjältä, ja Suomen kaupungeissa oli venäläisiä jäätelökauppiaita, joiden huuto houkutteli herkuttelijat paikalle. Teollinen jäätelönvalmistus aloitettiin Valion Turun meijerissä vuonna 1934. Tämän päivän jäätelönystävällä on paljon eri vaihtoehtoja ja markkinoille tulee jatkuvasti uusia jäätelötuotteita. Enää tarvitse olla kuningas voidakseen nauttia siitä. (Haimila, Laitinen & Lundell 1989, 53,55,56.)

3.2 Jäätelö osana hyvinvointia

Hyvinvoinnin voi saavuttaa oikeanlaisella ravinnolla, liikunnalla ja elämäntavoilla. Hyvinvointi on sitä, että syö hyvin, nukkuu hyvin ja liikkuu. Hyvinvointi on myös rakkautta, rikkautta ja ystäviä. Sitä, että elämä maistuu. Kun syö hyvin, myös keho ja mieli voivat hyvin. Ihanne on saada itselleen parempaa jaksamista ja terveyttä sekä myös kohentunutta ulkonäköä ja kuntoa. Monipuolinen ja laadukas ruokavalio on avain kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja säilyttää ilon hyvän ruoan nauttimisesta. Maku, terveys, panonhallinta ja tilapäivänen herkuttelu eivät sulje toisiaan pois. Kun tämän on sisäistänyt, onkin jo päässyt hyvän syömisen lähteille. (Borg, Tukiainen 2012, 3,8,10.) Jokainen

suomalainen syö jäätelöä laskennallisesti lähes 13 litraa vuodessa, mikä on enemmän kuin missään muussa eurooppalaisessa maassa (Niiranen 2019). Monelle jäätelökioskilla käynti merkitsee kesäpäivästä nauttimista perheen tai kavereiden kanssa (Kuusipalo, Mäki & Nieminen 2021).

Jäätelöllä on todettu olevat myös terveysvaikutuksia mielihyvän lisäksi. Jani Kaaro pohtii artikkelissaan jäätelön kiisteltyjä terveysvaikutuksia. Artikkelin mukaan jäätelön suojaava vaikutus nousee tutkimuksissa toistuvasti esiin. Sitä ei kuitenkaan voi sanoa ääneen, koska tutkijat eivät usko siihen itsekään tai he eivät osaa selittää sitä. Sen sijaan tulosta on yritetty selittää. Kaaro viittaa artikkelissaan *The Atlanticin* tutkimuksiin, joiden mukaan on havaittu jo vuosikymmeniä sitten, että jäätelöllä vaikuttaa olevan salaperäinen suojaava vaikutus kardiometaboliseen terveyteen. (Kaaro 2023.) Lasten vanhemmat saattavatkin miettiä, kuinka usein lapset voivat kesällä syödä jäätelöä. Lapsen ruokavaliossa kokonaisuus ratkaisee. Jälkiruoaksi tai välipalaksi jäätelö sopii hyvin, kunhan muistaa huomioida ruokavalion kokonaisuuden, lapselle sopivan annoskoon sekä säännöllisen ruokarytmin. Maitojäätelössä on energiaa noin 20 prosenttia vähemmän kuin kermajäätelössä. Soija- ja kaurajäätelöiden energiamäärät ovat kermajäätelön tasolla ja rasva niin maitopohjaisissa kuin kasvirasvajäätelöissä on enimmäkseen kovaa rasvaa. Maito- tai kermajäätelö on erinomainen kalsiumin lähde, keskipakoinen jäätelöannos sisältää kalsiumia 146 mg. (Kuusipalo, Mäki & Nieminen 2021.)

Kaaro jatkaa artikkelissaan jäätelön terveysvaikutusten pohdintaa. Hän kirjoittaa, että Harvardin yliopiston tutkimuksen mukaan (2005) jäätelö pienensi riskiä sairastua diabetekseen yhtä paljon kuin vähärasvainen tai rasvaton maito. Sama toistui vuonna 2014 Harvardin tutkimuksessa, jossa selvitettiin laajalla aineistolla eri maitotuotteiden vaikutusta diabetekseen. Tutkimuksen yleislöydös oli, että maitotuotteilla kokonaisuudessaan ei ollut vaikutusta diabetesriskiin. Sitä vastoin yksi annos jäätelöä päivässä laski diabetesriskiä 18 prosenttia. (Kaaro 2023.) Normaaliin terveelliseen syömiseen ei kuulu rajoituksia. Jokaisella on lupa antaa joskus periksi mieliteoilleen ja herkutella mahan täydeltä ilman huonoa omaatuntoa. Kun syö arjessa useimmiten hyvin ja pitää mielessä, että joskus voi ateroida miten haluaa, kohtuullinen herkuttelu silloin tällöin muuttuu nautinnollisemmaksi. Yleisimpiä kysymyksiä syömisessä onkin ”Kuinka usein voi syödä herkkuja?” Henkilökohtainen suhtautumisemme ruokaa vaikuttaa syömisen säätelymekanismeihin. Salliva ja rento suhtautuminen sallii myös kohtuullisen, järkevän ja nautiskelevan syömisen, eikä synnytä esteitä tai vaikeuksia sosiaaliseen elämään. (Borg, Tukiainen 2012, 34, 35.)

4 YRITTÄJYYS

4.1 Yrityksen esittely

Hiukkavaaran Pingviini jäätelökioski on Oulussa Hiukkavaaran asuinalueella sijaitseva yritys, jonka virallinen toimialaluokitus on Jäätelökioskit (Tilastokeskus 2008.) Yritys toimi virallisesti toiminimen Taikuri V-V alla. Yrityksen y-tunnus on 3211171–7. Vuodet 2019–2020 yritys on ollut perheyritys, jossa olin vastuuhenkilönä. Vuonna 2021 kioski siirtyi täysin äsken mainitun toiminimen Taikuri V-V alle. Vuoden 2021 jälkeen kioski on ollut toiminnassa toisen yrityksen alla.

Vuonna 2021 keväällä perustin oman yritykseni koronaviruksesta huolimatta. Aiempaa kokemusta yrittäjyydestä minulla oli, mutta kaikki oli hyvin lapsen kengissä. Ensimmäiset kokemukseni yrittäjyydestä ovat tulleet harrastukseni kautta. Olen lapsesta asti harrastanut taikuutta ja taikuuden esittämistä. Taikurina olen siis tehnyt keikkoja kevytyrittäjänä. Kevytyrittäjänä toimivan taiteilijan arki tuntui hyvin paljon harrastamiselta. Kun perustin oman y-tunnukseni ja aloitin toiminnan jäätelökioski yrittäjänä, huomasin yrittäjyyteen liittyvän paljon enemmän vastuita kuin olin aiemmin tiedostanut. Entistä kokemusta jäätelön myynnistä minulla oli kahden jäätelökioskikauden verran. (Jäätelökioskikausi alkaa suomessa aina toukokuun ensimmäinen päivä ja loppuu elokuun viimeinen päivä.) Vuodet 2019 ja 2020 olen ollut jäätelökioskilla kioskivastaavana. Kerroin asiakkaille jo silloin, että minä olen kioskin yrittäjä, mutta yritystoiminnan vastuu ei ollut pelkästään minulla. Perustamalla oman jäätelökioskin huomasin, mistä yrittäjyydessä todella oli kyse.

Minun jäätelökioskini oli Pingviini -tuotemerkin kioski. Tämä tarkoittaa sitä, että olin Froneri Finland Oy:n alla toimiva franchising -yrittäjä. Yritystä perustaessani minua ei pelottanut ajatus, että korona pandemia vaikuttaisi yritystoimintaani juurikaan. Kioskivastaavana vuonna 2020 olin jo nähnyt, miltä rajoitukset näyttävät kioskitoiminnan kannalta, enkä uskonut niiden muuttuvan vuonna 2021. Kuten jo aiemassa kappaleessa avasin vuoden 2020 ja 2021 koronarajoituksia lähteiden avulla huomaamme, etteivät ne eroa paljoa toisistaan.

Yritystoimintaani korona vaikutti seuraavilla tavoilla. Hygieniasta piti pitää erityisen hyvää huolta. Kioskilla työskennellessä piti pitää hengityssuojainta tai kasvomaskia koko ajan. Sen lisäksi työntekijöille ja asiakkaille piti olla erikseen omat käsien desinfiointiaineet. Lisäksi työntekijät käyttivät

kertakäyttöisiä nitrilikäsineitä. Käsineitä piti vaihtaa säännöllisesti. Normaalisti käsihygieniasta ei poikettu myöskään, joten työntekijöiden täytyi pestä käsiä säännöllisesti.

Näkyvin rajoitus koronassa oli ravintoloiden istumapaikkojen rajoitus. Jäätelökioskitoimintaan se vaikutti siten, etten asettanut mitään istumapaikkoja tai pöytiä kioskini läheisyyteen. Tämän takia myin tuotteitani käytännössä asiakkaille mukaan. Asia ei vaikuttanut yritystoimintaan negatiivisesti, koska myymäni tuotteet oli tarkoitettu heti nautittaviksi. Kioskini oli myös sijainniltaan hyvällä paikalla, koska heti kioskin lähellä oli Oulun kaupungin asettamia penkkejä, joita asiakkaani pystyivät käyttämään. Korona aikana tartuntojen estämiseen asetettiin myös turvavälit, joita yrityksenikin piti noudattaa. Kioskini ympäristö koostui asfaltista ja nurmikosta. Asiakkaani jonottivat palvelua asfaltilla. Merkitsin asfalttiin katuliidulla 1.5 merin välein kohdat, joissa asiakkaat jonottivat. Näin pidimme huolen, että turvavälit pysyivät viranomaisten ohjeiden mukaisena.

Yritykseni pystyi toimimaan koronasta huolimatta hyvin normaalilla tavalla. Rajoituksia oli helppo noudattaa. Tietenkin ylimääräiset hygieniatuotteet, kuten kasvomaskit olivat ylimääräinen kulu yritykselleni, mutta vain marginaalisesti. En hakenut korona-aikaan tarjottua taloudellista tukea, joita yrityksille annettiin, koska en kokenut tarvitsevani sitä.

4.2 Yrittäjän tuki korona-aikana

Yritystukea koskevissa eri selvityksissä käytetään toisistaan poikkeavia tuen rajauksia eikä käsite ole täysin vakiintunut teoreettisissa tarkasteluissakaan. Yritystuen käsite ankkuroidaan suorien yritystukien osalta EU:n valtiontukien säätelystä johdettavaan rajaukseen. Yritystuet voidaan jakaa yksinkertaisimmillaan suoriin tukiin ja verotukiin. Avustusten lisäksi suorat tuet voivat pitää sisällään vastikkeellisia tukia, kuten lainoja tutkimus-, kehitys ja innovaatiotoimintaan. Verotuki puolestaan syntyy, kun verotuksen perusjärjestelmään tehdään yritystä suosiva huojennus. Suorien tukien ja verotukien lisäksi myös sääntely, esimerkiksi kaavoitus, tai valtion myöntämät lailliset monopolit voivat olla taloustieteellisestä näkökulmasta yritystukia. (Työ- ja elinkeinovirasto 2021, 47.)

Vuonna 2020 ravitsemisliikkeiden tuki koostui kahdesta osasta: uudelleentyöllistämisen tuesta ja hyvityksestä toiminnan rajoittamisesta. Uudelleen työllistämisen tuki oli enintään 800 000 euroa yritystä kohden ja se myönnettiin työntekijää kohden. Toiminnan rajoittamisen hyvitys oli enintään

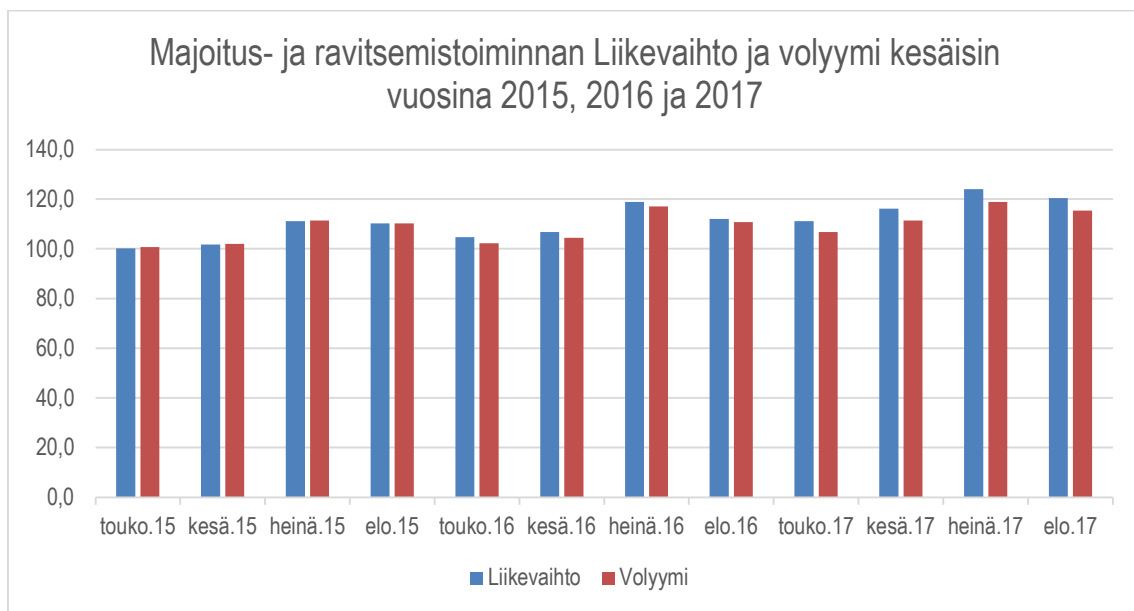
15 prosenttia myynnin laskusta ja enintään 500 000 euroa. Tuki oli tarkoitettu pääasiassa majoitus- ja ravitsemustoiminnalle, mutta sitä sai myös erikoiset toimialat toimintansa mukaisesti. Yhteensä ravintolatukia maksettiin 119,4 miljoonaa euroa vuonna 2020. Tuet jakautuivat maakunnittain, ja Uusimaa sai eniten tukea (52 miljoonaa euroa), kun taas Kainuu ja Keski-Pohjanmaa saivat vähiten tukea. (Työ- ja elinkeinovirasto 2021, 70.) Myös Ukipolis on myöntänyt korona-aikaan rahallista tukea. Yksinyrittäjälle tarjottiin 2000 euron tuki korvaamaan koronaviruksen aiheuttamia kustannuksia, kuten tiloja ja laitteita. Avustus täytyi käyttää toiminnan vakauttamiseen ja se voitiin myöntää kulujen osalta ajalla 16.3.2020 - 31.8.2020. Edellytyksenä oli taloudellisen tilanteen heikkeneminen yli 30 prosenttia koronavirusepidemian jälkeen, ja yrityksen tuli olla osoittanut kannattavuutensa vuonna 2019. Uudemmille yrityksille vaadittiin luotettava selvitys. Avustusta ei myönnetty, jos taloudellisia ongelmia oli jo ennen pandemian vaikutuksia ja verovelkasuunnitelma oli oltava hyväksytty ennen hakemuksen jättämistä. (Ukipolis Oy.) Ukipolis Oy on Uudenkaupungin, Laitilan, Vehmaan, Taivassalon, Kustavin ja Pyhärannan kuntien omistama kehittämisorganisaatio, joka palvelee Vakka-Suomen seutukunnan yritys- ja elinkeinotoimintaa. (Ukipolis Oy)

Maakuntakohtainen tarkastelu osoittaa, että Uusimaa, Pirkanmaa ja Varsinais-Suomi saivat merkittävästi enemmän ravintolatukea kuin muut maakunnat. Tämä voi johtua suuremmasta ravitsemisliikkeiden määrästä ja liikevaihdosta näissä maakunnissa sekä niiden suuremmasta vaikutuksesta talouteen. Toisaalta Kainuu ja Keski-Pohjanmaa saivat vähiten tukea, mikä saattaa liittyä näiden maakuntien pienempään ravitsemisalan toimintaan ja myynnin laskuun verrattuna muihin alueisiin. Maakuntakohtainen tarkastelu auttaa ymmärtämään, miten ravintolatuot jakautuivat eri alueilla ja mitkä alueet olivat erityisen haavoittuvia ravitsemisalan rajoitusten vaikutuksille. (Työ- ja elinkeinovirasto 2021, 70.)

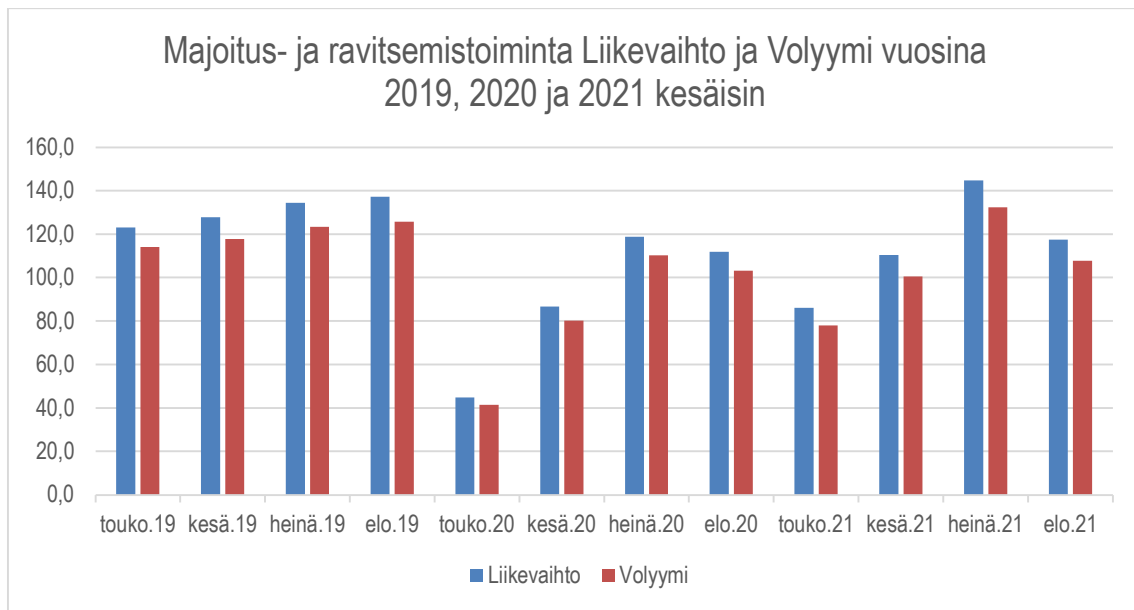
5 ANALYYSI

Analyysissa keskityn hankkimani datan analysoimiseen suhteessa teoriapohjaan. Olen etsinyt tilastokeskuksen sivuilta majoitus- ja ravitsemusalan dataa vuosilta 2019–2021. Tämän lisäksi olen koonnut omaa dataani Hiukkavaaran jäätelökioskista toimintamme ajalta. Tässä kappaleessa analysoin ja vertailen lukuja yleisesti, peilaten kansallisia lukuja yritykseni lukuihin.

Indeksi on suhdeluku, joka kuvaa jonkin muuttujan (esimerkiksi hinnan, määrän tai arvon) suhteellista muutosta perusjakson (esimerkiksi vuoden) suhteen. Kunkin ajankohdan indeksipisteluku ilmoittaa, kuinka monta prosenttia kyseisen ajankohdan tarkasteltava muuttuja on perusjakson hinnasta, määrästä tai arvosta. Perusjakson indeksipistelukujen keskiarvo on 100. (Tilastokeskus)

Yllä oleva pylväskaavio näyttää Tilastokeskuksen keräämää tietoa majoitus- ja ravitsemistoiminnan liikevaihdosta ja volyymistä kesien vuosina 2015–2017. Kaavion antamasta tiedosta huomaamme, että liikevaihto ja volyymi ovat pysyneet tasaisena vuodesta riippumatta. Liiketoiminnan kannalta tuottavin kuukausi on ollut jokaisena vuonna heinäkuu. Vastaisuudessa vähiten liikevaihtoa ja volyymiä tuottava kuukausi on ollut toukokuu.

Yllä oleva pylvästaulukko näyttää tietoa majoitus- ja ravitsemistoiminnan liikevaihdosta ja volyyministä vuosina 2019–2021 kesäisin. Taulukosta voidaan todeta vuoden 2020 liikevaihdon ja volyymin romahtaneen sen vuoden alussa puhjenneen maailmanlaajuisen korona pandemian seurauksena.

Jäätelökioski toiminta on todella sesonki perusteista. Sesonki kestää joka vuosi toukokuusta elokuuhun, mutta myynnit laskevat elokuussa merkittävästi. Sitä vastoin sesongin alussa toukokuussa

liikevaihto on säästä riippumatta korkea, toukokuussa myydään kioskista jäätelöä jopa lumisaateissa. Kesä- ja heinäkuussa liikevaihto on hyvin säästä riippuvaa.

Koronaviruksen vaikutukset jäätelökioski toimintaan ovat jopa suotuisia. Kun valtaosa kahviloista ja ravintoloista sulkivat ovensa koronan aikana, jäätelökioskeista asiakkaat pystyivät turvallisesti ostamaan jäätelöä sekä virvokkeita mukaansa. Tämän seurauksena korona vaikutti suotuisasti jäätelökioskini myyntiin, koska saimme osan kahviloiden asiakkaista ja heidän tuomasta liikevaihdosta. Kaavioista huomataan, että vuonna 2020 majoitus- ja ravitsemisalan liikevaihto on laskenut vuodesta 2019.

Tämän tutkimuksen toisessa kappaleessa sivulla 13 ja 14 käytiin läpi koronan vaikutuksia yrittäjyyteen ja esiteltiin myös taulukoita, joihin oli kerätty erilaisten yrittäjien ajatuksia koronasta. Taulukot näyttivät lukuja yrittäjien jaksamisesta työssään ja ajatuksia taloudellisesta tilanteesta. Kyselyssä oli haastateltu eri tason yrittäjiä. Yksi näistä oli yksin yrittäjä, jona pidän itseänikin nyt ja jäätelökioski yritystäni pitäessä. Kyselyssä yksinyrittäjistä 31 % koki olevansa jokseenkin väsynyt työhönsä. 5 % koki asian pitävän täysin paikkaansa

Korona-ajan uutisointia:

”15.6. klo 19.54 Viranomaisten mukaan Pekingin uusissa koronatartunnoissa ei ole kyse toisesta aallosta

Pekingissä on eristetty asuinalueita ja Aasian suurin elintarvikkeiden tukkutori uusien koronavirus-tartuntojen vuoksi. Tukktoreilla syntyi ensimmäinen tartuntarypäs lähes kahteen kuukauteen. Viranomaisten mukaan kyseessä ei silti ole koronaepidemian toinen aalto. (Lähteet: AP, Reuters)”

”15.6. klo 19.45 Malarialääke hydroksiklorokiinille annettu poikkeuslupa peruttiin Yhdysvalloissa

Yhdysvaltain elintarvike- ja lääkevirasto FDA on perunut malarialääke hydroksiklorokiinille aiemmin annetun poikkeusluvan koronavirukseen sairastuneiden hoitamisessa. Lääkettä on saanut antaa COVID-19-tautia sairastaville hätätapauksissa, mutta nyt FDA sanoo, että lääke on tehoton ja sillä voi olla hengenvaarallisia sivuvaikutuksia. Suhtautuminen kyseiseen lääkkeeseen on vaihdellut. Esimerkiksi presidentti Donald Trump hehkutti sitä aiemmin ihmelääkkeenä ja sanoi itsekin otaneensa sitä ennaltaehkäisevästi. Maailman terveysjärjestö WHO taas keskeytti testit, joissa lääkettä käytettiin. (Lähteet: AP, Reuters)”

”15.6. klo 18.15 Monet Euroopan maat avaavat nyt rajojaan

Liikkuvuus EU:n alueella otti maanantaina aino harppauksen takaisin kohti vapaata, kun Saksa luopui valvonnasta maarajoillaan. Rajojen yli pääsee jo tällä viikolla korona-aikaa vapaammin myös muun muassa Ranskassa, Belgiassa, Itävallassa ja Kreikassa. (Lähteet: AFP, Reuters)”

”15.6. klo 16.32 Ruotsin valtiopäivillä hiljainen hetki koronapandemiassa kuolleiden muistoksi

Ruotsin valtiopäivät järjestää keskiviikkona muistohetken koronaviruksen seurauksena kuolleille. Kansanedustajat pitävät hiljaisen hetken ja Valtiopäivätalon liput lasketaan puolitankoon. Hiljaisen hetken järjestäminen valtiopäivien istuntosalissa on poikkeuksellista. Aiemmin sellainen on järjestetty muun muassa tsunamikatastrofin, Estonian uppoamisen sekä pääministeri Olof Palmén ja ulkoministeri Anna Lindh:n murhien jälkeen. (Lähteet: AFP, Reuters)”

”15.6. klo 15.48 Englantilaiset ryntäsivät jonottamaan ostoksille kauppojen auettua koronasulun jälkeen

Englannissa moniin kauppoihin on syntynyt ruuhkaa ja pitkiä jonoja, kun kaikki kaupat saivat maanantaina avata ovensa lähes kolmen kuukauden koronasulun jälkeen. Koronasulun aikana vain välttämättömiksi katsotut myymälät, kuten ruokakaupat, ovat saaneet pitää ovensa auki. (Lähteet: AFP, Reuters)”

”15.6. klo 13.00 Ruoka-avun tarve kasvoi eri puolilla Suomea

Ruoka-apu.fi-palvelun projektipäällikkö Reetta Nick kertoo, että ruoka-avun asiakasmäärät ovat kaksin- tai kolminkertaistuneet tasaisesti eri puolilla Suomea koronakriisin aikana.

– Tilanne tuli niin yllättäen. Totutut menot ja elintaso eivät olleet suhteessa nopeaan tulojen puuttamiseen, Reetta Nick sanoo. (Lähde: Ruoka-apu.fi -palvelut)”

”15.6. klo 11.02 Venäjällä vähiten koronatartuntoja 1,5 kuukauteen

Venäjällä on vuorokauden aikana tilastoitu 143 koronaviruskuoletamaa. Kaikkiaan maassa on tilastojen mukaan kuollut koronaviruksen aiheuttamaan tautiin 7 091 ihmistä. Uusia tartuntoja rekistroidiin vuorokaudessa 8 246. Määrä on pienin toukokuun alun jälkeen. Kaikkiaan Venäjällä on todettu yli 537 000 koronatartuntaa. (Lähteet: Tass, Reuters)”

”15.6. klo 7.03 Ylen velkalaskurilla voit päättää miten taloudesta tiristetään 7 miljardia

Tämänhetkinen ennuste on, että Suomen julkinen velka nousee ainakin 200 miljardiin euroon, kun nyt velkaa on 140 miljardia. Syynä on korona: ensin hätäapuraha, seuraavaksi elvytys ja kärsineen talouden paikkailu. Talousviisaiden mukaan taloutta pitää 2020-luvulla sopeuttaa 7–10 miljardilla eurolla. (Yle)” Uutisoinnin lähteenä Yle:n nettisivut Yle 2021.

Koronapandemiasta on valtava määrä kansainvälistä uutisointia. Kukaan meistä ei voinut kuvitella, että jotain sellaista kuin korona voisi tapahtua maailmalle ja että voisi syntyä jotain sellaista, mikä pysäyttäisi koko maailman. Myös uutisoinnista ilmenee ihmisten ja päättäjien mielessä pyörineet epätietoisuus ja pelko tulevaisuutta kohtaan. Pelättiin, saadaanko koronaan tehoavaa lääkettä ja rokotusta. Mietittiin, onko epidemialle milloinkaan loppua näkyvissä vai jatkuuko epänormaali aika ikuisesti, jolloin epänormaali muuttuisi normaaliksi.

Kuten yllä olevista taulukoista sekä muusta tekstistä on todettavissa, koronavirusepidemia ei vaikuttanut jäätelökioskiyrittäjyyteeni negatiivisesti vaan ennemminkin päinvastoin.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Kirjallisuuskatsauksessa käsiteltiin koronaviruksen vaikutuksia jäätelökioskiyrittäjyyteeni. Kirjallisuuskatsaus vahvisti yleistä käsitystä siitä, kuinka mittavat taloudelliset, henkiset ja fyysiset vahingot koronaviruspandemia aiheutti. Kirjallisuuskatsauksella onnistuin selvittämään myös yrittäjien jaksamiseen vaikuttavia tekijöitä.

Tämän opinnäytetyön aineistonkeruuprosessi aloitettiin kesällä 2021, jolloin sain kattavaa dataa jäätelökioskiyrittäjyydestä. Opinnäytetyöprosessin aikana olen yhdistänyt kokemuspohjaisen tiedon teoriaan pohtiessani koronaviruksen vaikutuksia jäätelökioskiyrittäjyyteeni. Aineisto on kerätty erilaisina tiedekirjallisuutena. Koronaviruspandemia on sinällään tuore ilmiö, joten siihen liittyvät tieteelliset julkaisut löytyivät pääosin internetistä, mutta käytin myös joitain painettuja kansainvälisiä teoksia opinnäytetyön teoriaosuuden tukena. Rajasin aineistoa hyväksymällä mukaan vain sellaiset julkaisut, jotka tukivat kirjallisuuskatsaukseni aihetta. Käytin aineiston rajauskriteereinä muun muassa julkaisuajankohtaa, yhteyttä tutkimuskysymyksiin sekä luotettavia tieteellisiä tai julkisten viranomaisten julkaisemia tekstejä.

Konkreettisesti opinnäytetyöni eteni sujuvasti aiheen valinnan ja sen tarkennuksen jälkeen. Koska aihe oli valmiiksi itselleni tuttu ja mielenkiintoinen, oli kirjoittaminen sujuvaa ja helpon tuntuista. Aiherajauksen jälkeen minun oli helppo pysyä suunnitellussa teemassa. Ajankäyttöni prosessin aikana ei ole ikinä elämässäni ollut näin systemaattista. Siihen vaikutti ohjaavan opettajani Arttu-Pekka Tavian kanssa käymäni kahden viikon väliset tapaamiset. Tapaamisissa keskustelimme mitä on tehty nyt, mitä pitää tehdä lisää ja mitä pitää kehittää seuraavaan tapaamiseen mennessä. Tämä menetelmä ei ole perinteistä opinnäytetyön tekemisessä Oulun ammattikorkeakoulussa. Kokemukseni perusteella Tavian menetelmä pitäisi olla laajemmin käytössä. Lopputuloksena opinnäytetyöni valmistuu kaksi viikkoa etuajassa.

Korona-aika on vaikeuttanut sekä yrittäjien toimeentuloa että jaksamista. Kevään 2020 sulkutila toi monelle yrittäjälle kuitenkin pakollisen ja ehkä tarpeellisenkin hengähdystauon, joka pandemian pitkittyessä muuttui epävarmuuden kokemukseksi. (Pärnänen 2022.) Kuten Pärnänenkin kirjoittaa, koronaviruksella oli ennennäkemättömät, negatiiviset globaalit vaikutukset talouteen. Voin siitä huolimatta todeta, että koronaviruksella oli jopa suotuisat vaikutukset liiketoimintaani jäätelökios-

kiyrittäjänä. Vaikka korona aiheutti epävarmuutta yritystoiminnan aloittamisen suhteen, ei sillä ollutkaan vaikutteita omaan toimintaani. Tilanne oli omastakin mielestä huolestuttava ja ehkä korona-aika vaikutti yrittäjyyteeni niin, etten harjoita enää kioskitoimintaa enkä ole laajentanut toimintaani esimerkiksi ravintoloitsijaksi.

Jatkotutkimusta varten tarvittaisiin laajempaa käsitystä kansalaisten ostokäyttäytymisestä koronan aikana. Yksi merkittävä haaste opinnäytetyön teossa oli saatavilla oleva, aiheeseen liittyvä kirjallisuus, koska ilmiö on tuore. Osa löytämistäni lähteistä eivät olleet luotettavia, johtuen kirjoittajan puolueellisuudesta aiheeseen liittyen. Tämän takia minun täytyi karsia paljon itsellekin mielenkiintoisia lähteitä pois.

Vaikka tällä hetkellä minulla ei ole selkeää visiota tulevaisuuden suunnitelmistani, luulen löytäväni itseni vielä yrittäjänä. Yritysmuodon arvelen löytyväni ajan myötä. Yrittäjyyttä voi toteuttaa joko kevyemmin esimerkiksi kevytyrittäjänä, franchising yrittäjänä tai vastaavasti perustaa osakeyhtiö, mikä on taas erilainen, laajempi yrittämisen muoto. Yritys tulee perustaa aina omista lähtökohdistaan käsin. Yrityksen muotoa voi luonnollisesti muuttaa myös yrittäjyyden aikana, mikäli yritystoiminta esimerkiksi laajenee merkittävästi ajan kuluessa. Yrittäjältä vaaditaan oma-aloitteisuutta, rohkeutta ja taitoa katsoa asioita moniulotteisesti ja pitkäjänteisesti. Yrittäjyys vaatii myös riskien ottamista ja hyvää paineensietokykyä.

Korona-aikainen yrittäjyys toi minulle paljon kysymyksiä, miten toimia erilaisissa tilanteissa. Vaikut-tavin tekijä, minkä korona toi arkeeni, oli epävarmuus. Minulla ei ollut vakituisia työntekijöitä kioskillani, joten olin suurimmaksi osaksi itse työskentelemässä siellä. Luonnollisestikin oma terveydentilani oli silloin tärkeää, koska yritykseni koko liiketoiminta oli sen varassa. Jouduin pohtimaan, mitä tapahtuisi, mikäli saisin koronatartunnan ja minun pitäisikin olla itse karanteenissa ja kioskini olisi sen aikaa suljettuna. Korona-aikana olisi ollut siis järkevää palkata kioskilleni työntekijöitä mahdollisen sairastumisen varalta. Taloudellisesti se kuitenkin oli mahdotonta. Opinnäytetyöni opetti minulle yrittäjyyteni monimutkaisuuden uudella tavalla, jota voin hyödyntää oman urani kasvussa tulevaisuudessa. Prosessin aikana olen voinut tehdä ajatustyötä, jonka olisin muussa tapauksessa jättänyt tekemättä. Tämän takia aion kohdata uusia urahaasteitani isommalla pohdinnalla, kun aiemmin ajoin itseni tilanteisiin ilman suurempaa mietintää.

LÄHTEET

Aluehallintovirasto 2021. Pääkaupunkiseudun koronarajoitukset tiukkenevat. Hakupäivä 9.10.2023. <https://avi.fi/tiedote/-/tiedote/69915796>

Anttila, Veli-Jukka 2023. Koronavirus (SARS-CoV-2, COVID-19). Duodecim Terveyskirjasto. Kustannus Oy Duodecim. Hakupäivä 9.9.2023. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01257>.

Borg, Patrik & Tukiainen Juhapekka 2012. Wellness. Hyvän olon avaimet. Ensimmäinen painos. Eesti. Printing Partners OU.

Finder 2023. Froneri Finland oy. Hakupäivä 9.10.2023. <https://www.finder.fi/Elintarvikkeet/Froneri+Finland+Oy/Espoo/yhteystiedot/3128341>

Haimila, Kirsti, Laitinen, Jaana & Lundell, Anna-Liisa 1989. Suomalainen jäätelökirja. Toinen painos. Porvoo: WSOY graafiset laitokset.

Kaaro, Jani 2023. Siis jäätelö onkin terveellistä? Rapport. Hakupäivä 15.10.2023. <https://www.rapport.fi/jani-kaaro/siis-jaatelo-onkin-terveellista-31818e>

Kotihoito Pia Viitala Oy. Kirjanpitoaineisto 2019, 2020.

Kuusipalo, Heli & Mäki Päivi & Nieminen, Leena 2021. Yksisarvinen ja muumit jäätelökioskillä – pohdintoja lasten valinnoista. Elintavat ja ravitsemus. Thl Blogi. Hakupäivä 15.10.2023. <https://blogi.thl.fi/yksisarvinen-ja-muumit-jaatelokioskillä-pohdintoja-lasten-valinnoista/>

Lauronen, Eeva 2022. Kespro. Artesaanijäätelöt pientuottajilta. Hakupäivä 15.10.2023 <https://www.kespro.com/ideat-ja-inspiraatiot/artikkelit/artesaanijaatelot-pientuottajilta>

Niiranen, Pekka 2019. Koea sää ei näy kulutuksessa: Suomessa ahmitaan jäätelöä eniten Euroopassa. Vain vesisade vähentää ihmisten halua ostaa jäätelöä. Yle. Hakupäivä 15.10.2023. <https://yle.fi/a/3-10879666>

Pingviini 2023. Pingviinin tarina. Hakupäivä 15.10.2023. <https://www.pingviini.fi/pingviinin-tarina/>
Pärnänen, Anna 2022. Korona koetellut yrittäjien jaksamista ja toimeentuloa, mutta tuonut osalle myös tarpeellisen hengähdystauon. Tieto ja trendit. Asiantuntija-artikkelit ja ajankohtaisblogit. Tilastokeskus. Hakupäivä 28.9.2023. Korona koetellut yrittäjien jaksamista ja toimeentuloa, mutta tuonut osalle myös tarpeellisen hengähdystauon | Tieto&trendit (stat.fi)

Raikamo, Joackim & Veistämö Tommi 2023. Auttoivatko koronatuot säilyttämään työpaikkoja? Tilastokeskus. Tieto ja trendit. Asiantuntija-artikkelit ja ajankohtaisblogit. Hakupäivä 15.10.2023. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/auttoivatko-koronatuot-sailyttamaan-tyopaikkoja/>

Rissanen, Pekka & Parhiala, Kimmo & Kestilä, Laura & Härmä, Vuokko & Honkatukia, Juha & Jormanainen, Vesa 2020. COVID-19-epidemian vaikutukset väestön palvelutarpeisiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen – nopea vaikutusarvio. Raportti 8/2020. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Hakupäivä 15.10.2023. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139694/URN_ISBN_978-952-343-496-7.pdf

Sutela, Hanna & Pärnänen, Anna 2021. Koronakriisi muutti työelämää: etätyössä nähtiin hyviä puolia, tartuntariski kuormitti lähitöissä. Tilastokeskus. Hakupäivä 28.9.2023. Koronakriisi muutti työelämää: etätyössä nähtiin hyviä puolia, tartuntariski kuormitti lähitöissä | Tilastokeskus (sttinfo.fi)

Taikuri V-V. Kirjanpitoaineisto 2021.

Tartuntatautilaki 1227/2016. Hakupäivä 10.10.2023 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161227>

Tartuntatautilaki 1227/2016. Hakupäivä 10.10.2023 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161227>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023. Koronavirus SARS-CoV-2. Hakupäivä 9.9.2023. https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/taudit-ja-taudinaiheuttajat-a-o/koronavirus-sars-cov-2#Mitk%C3%A4_ovat_koronaviruksen_oireet?

Tilastokeskus. Tietoa tilastoista. Hakupäivä 22.10.2023. <https://www.stat.fi/meta/kas/indexi.html>.

Tilastokeskus 2008.

Tilastokeskus. Tilastokeskuksen maksuttomat tilastotietokannat. Hakupäivä 22.10.2023. https://statfin.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__plv/statfin_plv_pxt_111y.px/table/table-ViewLayout1/T

Toimialaluokitus 2008. 47291 Jäätelökioskit. https://www.stat.fi/fi/luokitukset/toimiala/toimiala_1_20080101/?code=47291

Työ- ja elinkeinoministeriö 2021. Yritystukien tutkimusjaoston raportti 2021. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Helsinki. Hakupäivä 10.10.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163024/TEM_2021_25.pdf

Ukipolis Oy. 2021. Yksinyrittäjän korona avustus. Hakupäivä 10.10.2023. <https://www.ukipolis.fi/yksinyrittajan-korona-avustus>

Valtioneuvosto 2021. Hallitukselta linjauksia uusista koronarajoituksista - rokotukset edelleen avain epidemian hallintaan. Hakupäivä 9.10.2023. <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitukselta-linjauksia-uusista-koronarajoituksista-rokotukset-edelleen-avain-epidemian-hallintaan>

Vuento, Matti 2022. Virus, joka pysäytti maailman. Koronapandemian syyt, seuraukset ja opetukset. Gaudeamus. Tallinna: Printon Trukikoda.

Yle 2021. Lue tästä koronaviruspäivitykset 12.5-25.6.2020. Hakupäivä 22.10.2023. <https://yle.fi/a/3-11355290>.

KUVA LÄHTEET:

Pärnänen, Anna 2022. Korona koetellut yrittäjien jaksamista ja toimeentuloa, mutta tuonut osalle myös tarpeellisen hengähdystauon. Tieto ja trendit. Asiantuntija-artikkelit ja ajankohtaisblogit. Tilastokeskus. Hakupäivä 28.9.2023. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2022/korona-koetellut-yrittajien-jaksamista-ja-toimeentuloa-mutta-tuonut-osalle-myo-tarpeellisen-hengahdystauon/>

Raikamo, Joackim & Veistämö Tommi 2023. Auttoivatko koronatuot säilyttämään työpaikkoja? Tietokeskus. Tieto ja trendit. Asiantuntija-artikkelit ja ajankohtaisblogit. Hakupäivä 15.10.2023.
<https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/auttoivatko-koronatuot-sailyttamaan-tyopaikkoja/>